

Íbaru aúbama Ítírá aeo-wayukama Ítukaq itáíq-itaiq kéo-yubaq

¹ taíbaq-marupaqa taígani-aipaqa naayóbáqá Áánûqtu wataáama títaubikoma timá yímikaiye. wení amuné-wáyúkábí timá yímikaiye.

² íbêqa írêq-yupaama Áánûqtuma wataáama wení áanikopi timá tímikaiqtaae. wenáanikaraq máqte-qtataaqa maragaráq wíyôkaraq tarôq uráimma Áánûqtu maami máqte-qtataaqa wenáanikoma ámikaiye.

³ Áánûqtu ómmá máitana wenáanikoma wenáuyawaare. Áánûqtu wenáanima wenáaimma matáitana wení wataágoma akoqnáá kéitana mûtûq máá-marabima wení akoqnáágoni aménáápáqá wáiyé.

kúmiq-yataaqa mamá paábaqa mamá tiyuwénataa wemá áqnáabaq uyátárai-nakoni ayáánurapaqa maráq máqe-uraiye.

áanikoma Áánûqtuma wení márûpake kaqtó-wayukama uyátáraiye.

⁴ Ítuma aboánáwîkaqa matáitana maamin-áwíqá áqnáabaq máiyé. Áánûqtu wení márûpake kaqtó-wayukama yetíwîqa anaaépaq mááé.

⁵ mórama kaqtó-nákóqtábá wenôpaqa Áánûqtu mirá-tiraiyo?

“emá ketáanikoe.
 íbêq-yupaama kemá tiráunaboa
 ketáaniko emmá mamá pááq urááne.
 kemá enaboúne.
 emá ketáanimone.”

téna mirá Áánûqtu móra kaqtó-nakoma wení
 márûpaq timá ámikaiyo? ímiye.

⁶ Áánûqtuma wení áqnáabaq-iyapoma áwíqmena
 maa-márábí kúmitana agamatán-áípi wé tiráiyé:

“Áánûqtu wení máqtemma kaqtó-wayukama
 wení márûpake wekáq
 yiraiyutaúma áyáaro.”
 téna Áánûqtu tiráiyé.

⁷ Áánûqtuni agamatán-áúbá-wánnáábí kaqtó-
 wayukayaba wení márûpaqa kétiye.

“wení kaqtó-wayukama uwááraa káuqyikena
 marabí-káyúkáyábá yíwáqnaa íyábá
 ira utakáá káuqyikaiye.”

téna

⁸ ááqibo wenáanitaba kétiye:

“Áánûqtuo, ení akoqnaáma máqte-tupaa
 watúq-watuq kéiyé.

ení maa-mará yabíqma
 íráqôniq umá kémaene.

⁹ íráqômma yanái-yátáákón áaimma kákaimanibo
 táwîqtaba íma kákaiye.

miráipoana ení Áánûqtuma

mú mikákáá uyátárai-nakoma

íráqô-maqtawema aqnókáqá atí-akarainikaa umá

emá mamá múma

anón-amuq-yataapi máqe-uraane.”

téna tiráiyé.

10 aúba-wannaabi ókaraq kétiye:
 “uyátárai-nako, áqnáabaq-kanaama
 maa-mará tarôq umá
 wíyômma enayáápike tarôq umákaane.

11 wíyôkaraq maa-márágáráq mamá
 táwítawaa umáginibo
 emá aati-aati-yúpáámá paá mánone.

wíyôkaraq maa-márágáráq mamá
 naayón-únáákáqtôraa umáginana
 12 unáákáqtôma yatánáátá umáginikaa

waéqma ínóne. ááqibo
 emá íma waéqma miráinonamanibo
 matúq-matuq umá paá mánoe.”

mirá téna Áánûqtuni aúba-wannaabi kétiye.

13 abo Áánûqtu wení kaqtó-nakoma mórama wé téna
 timá ámikaiyo?

“emá ketiyáánurapaq maraq mááo.
 abo anaaékaq ení namuro-wáyúkámá
 ení aménáápáqá maránúne.”

Áánûqtuma móra kaqtó-nakoma mirá téna timá
 ámikaiyo? imiye.

14 máqte kaqtó-wayukama Áánûqtunopake aágoma
 mááe. máqtemma náayuwabi wenáamo yabiyína-
 waigo yiwiránî-kayukama yemmá yíwáqnaa ínéna
 kétima-yikaiye.

2

Áánûqtu ketáámô tiwiránîqtaama anó-qtataare.

1 maami árain-aimma ítáanataa yáqtoqma ako-
 qnáá éta íma yuwákétaa ketáá kónunatae. yuwéta
 Áánûqtuni aipiké paábaq kóyabae.

2 Áánûqtuni márûpaq kaqtó-wayukati wataama árainma wáqe-uraiye. abo náawabi maamin áama ímo itáina-nakoabi ímo waráina-waigoma wení ápéqa mamá táigoma umákena pááq íniye.

3 abo ketáámô ketáái anómo kuqtiwirániqtaama íma yáqtoqma ketáái táigon-anonnama kanaaraq yuwíqtuwe kónunataabiyo? uyátárai-nakoma wenamáárîq áqnáabaq timá-timenataa maaminámo kuqtiwirániqtaba wenáama itáíya-kayukama ketáá timónama áraine timá tímikaiqtaae. yeráwáqá timónamataa áraine tíyana

4 Áánûqtuma anó-maiyaigokaraqa timónamataa áraine tíno. Áánûqtuni akoqnáá-aikogaraq kéqoke-kaqoke mamá pááq uráitana Áánûqtuma ákáimma wení Aágoma yaímma aarawaamá mamá yímikaiye.

Ítuma ketáá kuqtiwiráni-waigoni wenáúwáyama máíye.

5 Áánûqtuni márûpake kaqtó-wayukayaba téna wení aúge-marayabataa túnnayaba “yabíyéro” ítima yímikaiye.

6 Áánûqtuni aúba-wannaabi móra-nakoma Tébiti ibí mirá téna:

“o Áánûqtuo, waayábámá nóina téaq
aúyánápímmá kéitaano?
waayúka-araaqtaba nóina téaq
weqtábámá kéyabi eno?”

7 pááqya-kanaama waayúkati áwîqa
Áánûqtuni márûpake kaqtó-wayukati yíwîkoni
yinaaépaq makááne.
emá anómma tágama-yataaqa káme.
waagónáwîqa múte kéyauyone.

⁸ emá máqte-qtataaqa wenaítaupi maráánana wemá mi-máqté-qtátáákáq yabíkáiye.”

téna tiráíye. áraimma Áánûqtuma máqte-qtataaqa wenaítaupitaa makáimanibo ketáámá íma íbêqa káonaunatae. waayúka-araakoma maa-márábí yabíkáiye.

⁹ ááqibo Ítuma káonaunatae. wemá Áánûqtuni márûpaq kaqtó-wayukati yiménáápáqá wenáwîqa pááqya-kanaama wáqe-uraiye. aú-tiqtaboana Áánûqtuma tágama-yataaqa aména anón-awiqa ámikaiye. miráuma Áánûqtuni íráqôniq umá Ítuma máqte-kayukayaba pukéna íráqôniq umáyikaraiye.

¹⁰ Áánûqtuma máqte-qtataakoni áaimma máena maami-máqté-qtátááqá tarôq uráíye. wemá taigani-kayukama yiwíqma tágama-yataaqa yimíniqtaba kákaiye. miráitana anón-au-tiqa aménama maamin-áú-tíqtábámá yíwíqme wí-yátááqá mútûq pááq umá Ítuma ámikaimma áqnáabaq-kanoqa yauwéqma kuqtiwirániqtabataa kumíniye. Ítuma wenamáa waayúkama Áánûqtunopaqa yabíkáá-yuma

¹¹ we mamá íráqôniq umáyíkaraiye. miráuma-yikarai-naqa íráqôniq umá yíkarai-kayukaraq wegáráq yagaroqtamá yiiboámá mimóráé. miráipoana Ítuma maami íráqô-kayukayaba “ketúnabaro” téna yááyama tíyátábá minnáyaba íma agaé kéíye.

¹² agamatán-áípi mirá téna:

“Áánûqtuo, enáwîqtabama ketúnabakaq ténúnama áíqma kuqtaáyan-aukaapimma enáwîqa múte yaúma íbí tenúne.”
téna kėtiye.

13 Óq-wataama téna:

“Áánûqtu kemá weqtábá onana
wé tiwíqma mamá aakaq tíkániye.”

ókaraq téna:

“kemá Áánûqtuma tímikaini-iyaporawate máune.”

téna kétiye.

14 miráuma maamin-íyápóráwáqtábá yeráwáqá
yúgaraq naaegáráq máapoana Ítuma yeráwáqtí
yúraa umá waayúkati yáaika umá paá máqe-
uraimma puínéna uráiyé. miráuraimma Tááqtaama
mamá táwîq-umaqtuwanune téna aúgaraq naaegáráq
kukáiyé. Tááqtaani akoqnáárake aarawaamá
pukááe. aarawaamá puíyábá ikatíq uráamanibo Ítu
puyéna waayúkati watúq-watuq umá ikatí-yataáqá
puí-yataaqtaba umáyikaraiye.

15 missing?

16 miráuma Áánûqtuni kaqtó-wayukama yíwáqnaa
íkeimanibo Áabaraani áráabitima yíwáqnaa kéiyé.

17 minnágón áaimma máqte-qtataakoma móraiq umá
wenaúnabakaa uráiyé. yeráwáqtí mú mikákáá anó-
monoq-naqa Áánûqtu áwáqnaa umá auránipoana wé
mamá wenaúnabakaa aúqyíkaraiye. wenaúnabakaa
káuqyikaipoana waayúkayaba yabi-í-náqá áyaqa
yímena yeqtí kúmiq-yataaqa mamá paábaq yuwéna
awikáqtuwaniye.

18 wemá wenamáárîq makáténa aîq-yataaqa
matáipoana íbêqa kanaaráq wemmô makatíya-
kayukama kanaaráq yíwáqnaa íniye.

3

Ítuni anón-awikoma Mótetin-awiqa uyátáraiye.

¹ Ítu Káríqtobi ketúnabaro, Áánûqtuni márûpaqtaba yááyarai-kayukama Ítumma aónaaro! wenamáa ketáái mú mikákáá anó-monoq-naqa mániqtabae téna timákaraiye. ketáái itáíq-itaiq umáe uí-yátááqá matáunanataa minnáyaba timákaraiye.

² wemá kanaaráq aammá waqmá Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yabi íniboana Áánûqtu mi-máyáiyábá wemmá mamá pááq umákaraiye. Móteti miráurainiq umá Áánûqtuni waayúka aúkáapi itáíq-itaiq umá yabíkáine.

³ itáaro. awaaméq-áiné. anón-awíqa naammô umáraini-waigoma áwíqa mú mikáq uyátá-maqma naakóni áwíre. mimórai q umá Ítuma wení tágama-yataaqa uyátá-maqma Mótetini tágama-yataare.

⁴ máqten-naama wááti tarôq oné. ááqibo Áánûqtu wenamáa máqte-qtataaqa paá tarôq uráiyé.

⁵ abo Móteti Áánûqtuni waayúkama aúkáapimma máqe-uraiye. wemá Áánûqtuni mayai-nákómá máena wemá Áánûqtuni anaaékaq-wataama tiráiyé.

⁶ ááqibo Ítu Káríqtoma itáíq-itaiq umá yabi-í-yátááqá áanikokaa Áánûqtun-annagoni naakáq yabíkáiyé. ketáámá íma ikatíq owéta ketáá Áánûqtun awé éqtaama ketáámá Áánûqtuni naakáá umá kémaunatae.

aammá íma itáiya-wayukama íma agai-yátááqá mayánoe.

⁷ Áánûqtuni Aágoma mirá kétéye:

“Áánûqtuni áama íbêqa kéitema

⁸ íma áyapimma aráápaaro. ááqibo naayóbáqá ketíyaqa koko-márúkáq

Áánûqtuma ámiqtukeqa mibáq
wemmá makáqma urááe.

⁹ mibáq ketítaubikoma kemmá makaténa
maqamá káonaae. abo kaayaq-wáyúká-
kárítímáátímá (40 karitimaatiráqá)
keráwáqá máqtemma kemá mayáuna aónaraae.

¹⁰ miráipona kemá tiyámma kéitaq tiráune
'yeráwáqô ítáa-yuyanamma aati-aatímá
táwî-yuyanamma kéiteta ketáaimma íkéitaae'
téq tiráune.

¹¹ kemá ítama moyáqá kéyeqa
árain-aimma tiráune téna
'yeráwáqá áraikapoaq íma ketôpaqa uyábéqma
aagamá mánoe.' téq tiráune."
téna Áánûqtuni Aágoma kétiye.

¹² ketúnabaro, atéréaro. móra-nakoma keráwápíké
íma arummá táwîgoni aúyánápí íma íno. Áánûqtu
paá mái-nakoma máqtemma káonena waéqma wekáq
íkewaraiye.

¹³ ááqibo máqte-tupaama wenáwaqnaa-wenawaqnaa
ímmá íbêqa maamin íbêq-yupaa paá wáíye.
miráitana kúmiq-yataakoni kaaqaari-áímmá
tirummá mamá akoqnáá umá óqtakaa íumaginiye.

¹⁴ áqnáabaq Ítuqtaba kéonanataa tiwirániqtaae. aqtó-
kánááráqá Ítuma tiwiráínaqtaa Ítu Káríqtote yagaro-
qtamá mánunatae.

¹⁵ Áánûqtuni aúba-wannaabi mirá kétiye:
“Áánûqtun áama íbêqa keráwáqá kéiteqa
ketirupimmô maréqa íma mamá óqtakaa oro.
keqnáámmá títaubikomma
Áánûqtumma íma awéqtaqtuwaaro!”
téna aúba-wannaabi kétiye.

16 ááqibo náawaq Áánûqtun áama kéitena íma kéwaraiyo? máqte-kayukama Móteti yíwíqmena Íqtîbibake irái-yuma yeráwáqá Ítaraae.

17 kaayaqté-kaayaqte tiyááka (40)-karitimaatibimma Áánûqtu náayuyabaq íyámma umáyíkaraiyo? wemá kúmiq-yataariq o-káyúkámá íyámma umáyíkaraiye. kokoq-márúpáqá púyôwana kokoq-márúpáqá máqe-uraa-kayukayaba Áánûqtuma áyámma umáyíkaraiye.

18 Áánûqtuma náayuyabawaq yanaan-áímmá téna “ketí aagai-márúpáqá íuyabereq aagamá mánœ” tirááyô? mi-káyúkámá wenáámo araté-kayukayaba tiráiyé.

19 miráitaqtaa ketáá kéitaune yemá Áánûqtun-aama yirummá íkámepoana minnáyaba wení aagai-márúpáqá íma uínœ.

4

Áánûqtuni aarawaamá aagaaimô mayánôqtabae.

1 Áánûqtuni akoqnáá árain-aimma uyábéqma wetê aagánúnayataba maamin-aráín-áímmá íma ánataginiye. miráipoana atéáaro. móra-nakoma keráwápíké mi aagai-yátááqá íma mayáinabo.

2 naayóbáqá Mótetini waayúkama Áánûqtuni íráqô-kataama itéq oniq umá ítama ketáábikeqtaa Áánûqtuni watáama ítaraunatae. yeráwáqá ítaraamanibo maaminnáyaba íma yúyánámmá ítaraapoana Áánûqtu íma yíwáqnaa kanaaráq uráiyé.

3 ketáámá tirummá améqtaama Áánûqtute uyábéqma káágaunatae. naayóbáqá Áánûqtuma min-áágáiyábá wemá tiráiyé:

“kema ítama moyáqá kéyeqa
 árain-aimma tiráune téna
 ‘yeráwáqá áraikapoaq
 íma ketôpaqa uyábéqma aagamá mánoe.”
 téq tiráune. maa-márámá tarôq umáqtúwáitana
 wení mayaímá ánatagitana mirá téna tiráiyé.

⁴ Áánûqtun aúba-wannaabi téna:

“abapaké kaayaq-yúpáámá Áánûqtu
 wení mayaímá yáqtorena aagaráiyé.”
 téna kétiye.

⁵ mimórá-wátááyábá we kétiye:

“yeráwáqá áraikapoaq
 íma ketôpaqa uyábéqma aagamá mánoe.”
 téna kétiye.

⁶ áqnábaq-wayukama Áánûqtuni átê-wataama
 yirummá íamiketaboata Áánûqtute yeráwáqá
 íma uyábereta aagaímá matáámiye. ááqibo óq-
 wayukama Áánûqtu “kanaararé” titata uyábéqma
 wetê kanaaráq aagaráranoe.

⁷ ááqibo móra-kanaama pááq éna mi-kánááyábámá
 íbêq-yupaama Áánûqtuma mirá téna ááyaraiye.
 mirá-timatuwena anaaékaq netuq-kárítímáátiráqá
 Áánûqtu Tébitikaq timá ámitana Tébiti mirá téna:

“Áánûqtun áamo íbêq-yupaama
 keráwáqá kéiteqa
 ketirupimmô maréqa
 íma mamá óqtakaa oro!”
 téna Tébiti tiráiyé.

⁸ Yótuama wení waayúkama yiwiráinatamo
 Áánûqtuni aagaíraq miráinana Áánûqtuma káqon
 íbêq-yupaama íma tíniye.

9-10 miráinaqtaa ketáá kéitaunatae. Áánûqtuni waayúkayabama móra-aagai-kanaama pááq ínanama náawabi Áánûqtute umma aagánímma wení mayaíyábá Áánûqtuma wení mayaíyábá aagaráinikaa umá aagániye.

11 ketáá íma yeráwáqá naayóbáqá uráániq umá aammá aratéqtaa íma yeráwákáá táwîq umágéqtaa íuyabekanikaa íonatae. ááqibo tirummá améqtaa akoqnaá éqtaama uyáberanunatae. Áánûqtute umma aagánúnatae.

12 Áánûqtuni watáama aágarag akoqnaágarag máíye. púraamá kaayaq-átóbákékaá Áánûqtuni watáagoma áa kénaiye. minnágoma waayúkati aágogaraq arun-íyápógóní aúkáapi kábamiye. mimórai q umá minnágoma arúbaraikaraq abikugúgóní aúkáapi kábamiye. miráipoana Áánûqtuni watáagoma máqte-tuyanakaraq máqtenakai-yataaqa kéyainaiye.

13 íma móra-yataakoma Áánûqtuni aúrapi yawáá kéíye. máqte-qtataaqa abarokáq wenamá abarokáq pááq kéíye. maami-kátáágómá tiníkáá umá Áánûqtukaqa máqte-qtataaqa pááq éta abarokáq mirá-inoe.

Ítuma ketáái mú mikákáá anó-monoq-nakoe.

14 máqte-qtataaaqtaba ketáá téqtaa tirummá améqtaa mimórá-yátááqá yáqtoqma akoqnaá ónátae. ketáái anómma mú mikákáá anó-monoq-nakoma Ítuma Áánûqtumma áanikoma wemá Áánûqtunopaqa uyábékaiye.

15 ketáái mú mikákáá anó-monoq-nakoma ketáái aqnú-qtátááqtábá aruqtabá umátikaninakaá máíye. wemá makáqma keqtáaráá uráimanibo kúmiq-yataaqa íma uráíye.

16 miráinaqtaa akoqnáá umá Áánûqtun amakaq ónátae. wetêma anómma íráqô-qtataaqa wáíye. wemá aruq-qtatáákáráq kaayoné-yatáákáráq ketáámá kéonanataa timíniqtae. miráipoaqtaa akoqnáá umá timuq-yatáápike wenamaqtáá wení anómma íráqô-qtataakaq ónátae.

5

mú mikákáá anó-monoq-nakoma Ítuma kanaaráq yauwéqma tiwirániqtaae.

1 máqtemma mú mikákáá anó-monoq-nakoma máqte-kayukabike móra-nakoma wé timákena wení mayaímá Áánûqtun-aiyataboana waayúkama yíwáqnaa íniye. wemá móra-mayaima máqten-amuq-yataaqa Áánûqtukaq aména waayúkati kúmiq-yataaqa yuwéna mamá paá umáyíkaraiye.

2 paá-wayukama kaayoné umá yímikaiye. aamá aratí-wáyúkágáráq áá íitai-wayukagaraq áyaqa kéyimiye.

3 mú mikákáá anó-monoq-nakoma wenamáárîq aqnú-qtátááríq uráipoana wemá wení kúmiq-yataaqtabama amuq-yatááqá Áánûqtukaq ámiqtuwenao.

4 móra-nakoma wenamáárîq wenáwîqa múte kéyayenama íma mú mikákáá anó-monoq-nakoma aayubíniye. ááqibo Áánûqtuma min-nákómmá

ááyena Êroni Mótetini ábâkoma wemmá ááyarainikaa uráiyeye.

⁵ maamiráitana Ítuma mú mikákáá anó-monoq-nakoma ayúkaiye. miráitana Áánûqtu mi-máyáímá aména tímá ámikaiye:

“emá ketáanimone.
íbêq-yupaama kemá enaboámá aúkáune.”
téna tímá ámikaiye.

⁶ mamá óqa téna móra-taoqa tiráiyeye:

“emá anó-monoq-wayukama
matúq-matuq ínóne.
Merekítarekiraa anó-monoq-nakorra
matúq-matuq umá mánone.”
téna tiráiyeye.

⁷ naayóbáqá Ítuma waayúkaraamo maa-márábímô máenama wemá Áánûqtukaq nunamupí ítama aónaraiye. Áánûqtu kanaarác wemó puína-taoqa awiránitana Ítuma anókaq nunamupí téna ááyama ibiqá yakáiyeye. wenáúyánámmá Áánûqtumma ámikena Áánûqtuni aménáápáqá makáipoana Áánûqtu wení nunamummá ítaraiye.

⁸ Ítuma Áánûqtun áanikoma máqe-uraimanibo áiqnapo Áánûqtuni aammá waráiyábá ítama ánataraiye.

⁹ wekác mútûq mamá páác uráiyeye. áqnáabaq-naqa Áánûqtunopaq yauwéqmataa tiwiránîqtaba máena wenanaaé waráiya-kayukama matúq-matuq umá Áánûqtunopaq yauwéqma umánoe.

¹⁰ abo Áánûqtu wemá mamá páác umárena mú mikákáá anó-monoq-nakoma Merekítareki wekáá uráiyeye.

ketáái íma áráabi-iyaporaá onataao.

11 Ítuma ketáái anó-monoq-naqtaba yaímma tiráunatae. keráwáqá yaákare túyánámmá kéitaapoana ketáámá taígani-qtataaqtaba kétunataamanibo ímiye.

12 íbêqa keráwáqá kanaaráá máekaq aúba-wayukama aayúbóro ááqibo keráwáqá kenamáárîq óqa aúba-naqtaba kéoe. keráwáqá Áánûqtuni áqnáabaq-wataagomma íkéitaae. akoqnáá-aawaqa íma pááq uráimanibo íbêqa paá anóani náaqtaba kéoe.

13 móra-waimo náámma náinama iyápóraa éna íráqô-qtataaqtababi táwî-yataaqtaba aúyánámmá íma kanaaráq itániye.

14 akoqnáá-aawaqa waayúkauraqti aáware. waayúkama yúyánámmá yokaa étama átê-yataakaraq táwî-yataaqtabagaraq kéiteta íráqôn-aikaraq kaaqaari-áikáráq yúyánápímmá kanaaráq kéitaae.

6

ketáái aamó itái-yátááqá yáqtoqma akoqnáá ónátae.

1 áqnáabaq timá-timena tirááti-yataaqa Ítuqtaba ítátukainaboaqtaa mé wíyaqtaakoma yokaa ónátae. ítáaro. móra-naqoma naakóní ábômma íma ókaraq-okaraq umá atáiyé. ábômma ayáánaiq umáaraa mayaípíkémá íma Áánûqtuqtaba waéqma Áánûqtuma tirummá améqtaa ókaraq-okaraq íma kéutaunataamanibo kímorabaq kémiraunatae.

2 maami máqté-maqte-nomma peraiyátábámá ayáámma maraiyátábámá pukáiyapike

atóbamayikaiyatabama Áánûqtuni matúq-matuq umá yainai-yátááqtábámá maamirá-qtátááqtábámá kéitaapoana aati-aatimá túyánámmá íitanatae.

³ ááqibo mé wíyaqtaakoma yokaa ónátae. Áánûqtuma “kanaararé” tínaqtaama ko yokaa ónúnatae. yaímma-wayukama Áánûqtun-aabike paábaq arábaguraae.

⁴⁻⁶ naayóbáqá Áánûqtuni ómmá yúyánápímmá pááq urááe. yímikái-qtataaqtaba Áánûqtunopake pááqyamma matukááe. Áánûqtuni Aágoma yetirunóbáqá mamá yáíkaiye. Áánûqtuni átê-wataama akoqnáágoma yínîqtaba ítaraae. Áánûqtun-aabike maa-káyúkámá móragaraq yeqtí mayaíbíkémhá íma Áánûqtuqtaba waéqma kanaarác aúgeniq íinoe. kanaarác mirá étama áraimma ókaraq Ítu Káríqtoma wemmá kaapaq-yátáq abarokác ikákaanikaa kéopoana wení aagai-yátááqá móragaraq uíniye.

⁷ ítáaro. awaaméq-áiné. mararác aaqá kéyitana íráqôniq umá kéwaiye. abo mi-márágómá íráqôn-aawaqa yíména aarawaamá yíwáqnaa kéiyé. Áánûqtu mararác íráqôniq kéumayikaiye.

⁸ maragómá áwáábíq-yataakaraqo námagaraa-karaqo wáinanama íma íráqô-marama wáiyé. Áánûqtu aúyánápi táíq ínana mamá kanaaráríq íumakena anaaékaq iragómá káginiye. ketáámá mararáa umá máunatae.

⁹ ketí aanábô, ketáá mirá téqtaamanibo keráwáqtí íráqôn-aimma kéitaunatae. yawwéqma kuqtiwirániqtaba keráwáqá uyátá-maqma íráqô-qtataaqa matááe.

10 Áánûqtuma aati-aatimá waayúkaraqa arupú-yataariq kéiyē. wemá keráwáqtí íráqôn-aiiqtabama íma awimmá kániye. keráwáqtí wemmá amí-yátáápíkemmá keráwáqá wení waayúkama yíwáqnaa kéoe. owé. keráwáqá paá yemmá yíwáqnaa uqté kéuyowana Áánûqtuma minnáyabama íma awimmá kégaiye.

11 keráwáqá máqtemma móra-mora-yuma keráwáqtí karuwaaq-yátáákáráq itáíq-itaiq í-yátáákáráq yáqtoqma akoqnáá oro. mirá kéiyana keráwáqá awé kéo-qtataakoma árainma abarokáq íniye.

12 keráwáqá kaúbîq-wayukaraa íyábá ketáá íkétikaiqtaamanibo aamá itaí-wáyúkáráá umá yaákare awé umá máero. miráiyana naayóbáqá Áánûqtuma yimínín-aimma timá yíkaraiqtaba wení iyápó-annama keráwáqá miraráá umá mayánoe.

Áánûqtuni akoqnáá árain-aiqtaba ketáá waqmá akoqnáá umá kanaaráq ónátae.

13 naayóbáqá Áánûqtuma Áabaraamma árain-aimma akoqnáá umá timá ámikaiye. íma móra-awikoma Áánûqtun-awikoma uyátá-maqma wáipoana Áánûqtu wenamáárîq wenáwîqa yamá akoqnáá umá tiráiyē. miráitana Áánûqtu maamin-aráín-áímmá Áabaraamma timá ámikaiye:

14 “ketí waaroqá améq ayáqtááq-iyapo-annama aménúne.”
téna timá ámikaiye.

15 Áabaraama yaákama awé uráipoana anaaékaq Áánûqtuni árain-aimma matáiyē.

16 móra-nakoma árainmma yanaan-áímmá kémayena wemá mú maqamá uyátárai-nakonin áwîqtaba kétiye. kémaiyesama min-áíkómá mamá káqo-yuti yáama mamá káraapamayikaiye.

17 mayánô-kayukaraq Áánûqtuni akoqnáá-arain-aimma “íma waeránúne” téna kéyiratena wení yanaan-áíkáráq árain-akoqnáa-aikaraq mamá aráápapa uráiyé.

18 mi-kááyáq-áíkómmá íma kanaaráq waeráyóye. Áánûqtu kaaqaarimá kanaaráq íma tíniye. miráinaqtaa akoqnáá-aimma maéqtaa Áánûqtunopaq wetê uyábéqma aagamá mánunatae. Áánûqtuni yanaan-áíkómmá akoqnáá umátikainaqtaa ketáámá awé únna-yataaqa waaqókárîq immá kéiteqtaa kéyaqtoranatae.

19-20 ketáámá awé únna-yataakotaama akoqnáá umá aráápai-yataare. óqtakoma móra-yataaqa nokaqá aráápai-itana ító íníkaa miraráá umá ketáái akoqnáá aráápai-nakoma tirun-íyápómá káraapaiye. mú mikákáá anó-monoq-nakoma aokaq-náúpáqá anó-tabaraabe-oqtagoni anaaépaq uyábéráiníkaa umá Ítuma umátikenataa Áánûqtunopaq wenokáá áqnáabariq umá uyábékaiye. Merekítarekiraa umá pááq uráimma matúq-matuq umá mú mikákáá anó-monoq-naqa mániye.

7

Merekítareki mú mikákáá anó-monoq-nakoe.

1 Merekítareki wemá anómma yabíkái-nakoma (kíni) Téiramapaq máqe-uraiye. wegáráq mú mikákáá Áánûqtuni anó-monoq-nakoe. naayóbáqá

Áabaraama máqtemma anómma yabíkáa-kayukama yíkamena yauwéqma wení márûpaqa kóuraiye. aakaq aúyaqma Merekítareki Áabaraamma aónena waaroqá ámikaiye.

² abo Áabaraama Merekítareki tiyáákabikemma móra ámikaiye. Merekítareki wenáwîqa kaayaq-ááiné. mórama kateko-yátáákóní anó-nakoni káqon-awîqa Téiramapaq-ano-naqa wenáaimma kaayoné-yátáákóní anó-naqa wáiyé.

³ Merekítarekini anóaboagaraq iyápó-annagaraq íma mááe. anóama marákárai-kanaagaraq puínî-kanaayatabama móra-nakoma íma ítaraiye. wemá Áánûqtun áanikoraa umá máena wemá mú mikákáá anó-monoq-naqa matúq-matuq umá máiyé.

⁴ aónaao! maamin-náqá mú mikákáá anómma máqe-uraiye. áqnáabaq-annabike anó-nakoma Áabaraama Merekítarekima áapike máyáimma tiyáákabike mórama ámikaiye.

⁵ anó-monoq-wayukama Aríbae-annabike tiyáákabike mórama Ítíráaeo-wayukabike maténa yeqtí ámáamma mirá téna timá yímikaiye. mimórá-máráráké-káyúkábiké yemá áwîkaamanibo yeráwákáráq Áabaraani iyápó-annama mááe.

⁶ Merekítareki Aríbae-annabike íma máimanibo Áabaraama Áánûqtu wení árain-aimma timá ámikainakoma wepíké maténa Merekítareki waaroqá ámikaiye.

⁷ minnnáma ketáámá ítaqtukaunatae. waaroqá ámikainakoma anómma uyátá-maqma móra-waima matáíniq umá máiyé.

⁸ anó-monoq-wayukayataba Aríbae-annabike yemá móra tiyáákabike matáámanibo yeráwáqá puyí-

wáyúká áátuqma mááe. ááqibo Merekítareki móra tiyáákabike matáiyē. weqtábá Áánûqtun aúba-wannaabi kētiye wemá paá máiyē.

⁹ maamin-áímmá waéqma áaimma miráuma wáiyē kētunatae. Áabaraama wemô meyánîq móra tiyáákabike éna Aríbae wepí mamá meyánîq uráiyē.

¹⁰ Merekítareki mi-túpáá Áabaraama aonéna Aríbae aboán ayááqtapi máqe-uráiyē.

aúge anó-monoq-nakoma naayó anó-monoq-nakoma paá umáyîkaraiye.

¹¹ naayóbáqá Ítíráaeo-wayukama ámáan-aimma Aríbae-annabike matéta anó-monoq-wayuka máqe-uraae. yé mayáí máyáamma kúmiq-yataaqa íma matukáápoana mórama anó-monoq-naqa Merekítarekiraa pááq uráimma wé mamá Éroniraa umá máqe urááyô? ímiye.

¹² abo anó-monoq-wayukamo waeráiyana miráipoana ámáan-aikaraq waerániye.

¹³ Ítuqtaba mi-kátáá-wátáá Áánûqtu tiráimma wemá káqon-annabikene. wenánnábíkémá móra-nakoma anó-monoq-naqa íma máiyē.

¹⁴ ketáá aónaqtukaunatae. wemá Yútaa-wayukabike móra-annama máqe-uraiye. abo Mótetima wení wataábi anó-monoq-wayukayataba min-ánnátí yíwîqtaba ítiraiye.

Merekítarekikaa Ítuma anó-monoq-nakoma matúq-matuq umá máiyē.

¹⁵ káqon anó-monoq-naqa Merekítarekiraa pááq kéipoana uyátá-maqma abarokáq pááq kéiyē.

¹⁶ ámáakaraq wenánnagaraq miráipoana íma anó-monoq-nakoma máqe-uraiye. máátoqo mái-yataakoni

akoqñááyaba miráipoana wemá anó-monoq-nakoma ayúkáiye.

17 weqtábá Áánûqtuni aúba-wannaabi téna: “Merekítarekiraa anó-monoq-nakoraa matúq-matuq umá emá mánone.” téna kétéye.

18 naayón-ámáámmá íma mamá arútááwaniq owana Áánûqtu paábaq yuwéna

19 Mótetini ámáamma ítama arútááwaniq máqte-qtataaqa mûtûq pááq iyábá íma kanaaráq uráíye. miráipoana Áánûqtu aúgen-amma uyátá-maqma íráqôn-amma wé itáimma minnánapo wemmá waaqókák ketáámá kanaaráq yenúnatae.

20 anó-monoq-wayukaraqa naayóbáqá Áánûqtuni yanaan-áímmá yetê íma wáqe-uraimanibo Áánûqtuni yanaan-áímmá íbêqa wáíye.

21 Áánûqtuni yanaan-áínápó Ítuma anó-monoq-nakoma aúkáitana maami yanaan-áímmá Áánûqtu timá ámikaiye: “kemá uyátárai-nakoma yanaan-áímmá kêtunama ketúyánápíké íma waeránúne. emá anó-monoq-nakoma matúq-matuq umá mánone.” téna timá ámikaiye.

22 miráuma Ítuma aúgemma anóna-anon-aiqtaba akoqñáá-awaameqa máíye.

23 naayóbáqá waamá púyo-kanaagaraq máqe-uraapoata netuqyaan-ánó-mónóq-wáyúkámá máqe-uraamanibo pukurááwata yeqtí mayaímá paá íma máqe-uraae.

24 ááqibo Ítuma anó-monoq-naqa matúq-matuq umá máipoana wení mayaímá aati-aatimá tíwáqnaa kéiqtaae.

25 Áánûqtunopaq kényewana Ítuma tíwáqnaa kéíye.

aarawaamá Áánûqtuni waaqókákq Ítun áwîkaq íyana yemmá Ítuma kanaaráq matúq-matuq umá yiwirániye. nunamupí Áánûqtukaq ítáinana tíwáqnaa íniqtabae téna Ítuma matúq-matuq umá máíye.

Ítuma mú mikákáá anó-monoq-nakoma kanaaráq tíwáqnaa ínîqtaae.

²⁶ maamiráuma mú mikákáá anó-monoq-nakoma kanaaráq tíwáqnaa ínîqtaae. Ítuma kateko-yátááqtábá aokaq-naré. agaemá í-yátááqá wepí íma wáíye. kebó-yátáákáráq kúmiq-yataakaraq íuraiye. wemmá kúmiq-wayukabike ókaq yaráqma Áánûqtu akéna wenáwîqa máqtemma uyátá-maqma Áánûqtuni márûpaqa Áánûqtu makáíye.

²⁷ wemá óq-ano-monoq-wayukaraa íma máqe-uraiye. óq-ano-monoq-wayukama máqte-tupaama yeqtí kúmiqtabagaraq waayúkagoni kúmiqtabagaraq máqte-tupaama Áánûqtukaq ámiqma kánataae. ááqibo Ítuma íma mirá kéíye. Ítuma ámiqma ánataitana wenaúma máqte-kayukayaba kímorabaq uráipoana keqnaammá ókaraq agamá amuq-yatááqá íbêqa ketáámá kanaaráq kéyuwaunatae.

²⁸ naayóbáqá Mótetini ámáan-aikoma anó-monoq-wayukama yááyama yegáráq kateko-yátááqtábá mûtûq íma pááq urááe. anaaékaqa Áánûqtuni yanaan-áímmá wáitata wenáanimma ááyama kateko-yátááqtábá wegáráq mûtûq pááq uráimma matúq-matuq umá máíye.

Îtuma árai-monoq-naopaqa anó-monoq-nakoma máqe-uraiye.

¹ minnáyaba kêtunatae. mú mikákáá anó-monoq-nakoni yanaa-nákóní ayáánurapaq-amakaq Áánûqtuni márûpaqa Îtuma maraq máqe-uraiye. paábaq-yataaqa Áánûqtu wenamáa íni-qtataaqtaba Îtuma árai-monoq-naupaqa Áánûqtuni márûkaqa mú mikákáá anó-monoq-nakaa kaqtó kéiyé. min-aráí-mónóq-námmá maa-márábí móra-nakoma íma tarôq umákaimanibo Áánûqtu wenamáa tarôq umákaiye.

² missing?

³ máqtemma mú mikákáá anó-monoq-wayukama yenamáa ááyama améta waiwaamma Áánûqtukaq agatááe. ketáái mú mikákáá anó-monoq-nakoma wegaráq amíni-qtataaqa mirá íno.

⁴ Îtuma maa-márábí máinanama móra anó-monoq-nakoma íma páaq íniye. nôraq itanábiyo? Îbaru-wayukati anó-monoq-wayukama ámáaqtabama agamá amuq-yatááqá paá kéoe.

⁵ maa-márábí anó-monoq-wayukama yeqtí mayaímá paá amammá Áánûqtuni márûpaq-yataaqtabama wááe. miráuma naayóbáqá Mótetima monoq-námmá tabarááberaq-namma wé inéna itana Áánûqtu timá ámikaiye: “amammá yabíqma aruté máqte-qtataaqa tarôq umá anuraqá áráátúnna-amamma emá waraao.” téna Áánûqtu timá ámikaiye.

⁶ mimórai q umá maa-márábí anó-monoq-wayukati mayaímá Îtuni mayaímá wáqe-uraimma paá-amane. mi-máyáíqómá káqo-monoq-wayukati mayaímá uyátaraiye. wemá anóná-anon-aikoni

aúkáapi-naqa máiyē. min-ánóná-ánón-áikómá
 anaaékaq iréna naayón-ánón-áikommá uyátáraiye.
 akoqnáá-arain-aikoma naayón-ákóqnáá-aráin-
 áímmá uyátáraiye.

aúgena-aikoma naayón-áímmá uyátáraiye.

⁷ árai-kataama Áánûqtu Mótetimma timá
 ámikaimanibo min-áqnáábáq-áímmá arútágitana
 ókaraq árain-aimma Áánûqtu íma pááq umá tiráiyē.

⁸ abo Áánûqtuma aarawaatí aqnúnîq í-yátááqá
 pááq owana minnáyaba óqa tiráiyē:

“uyátárai-nakoma kétune.

‘ítáaro! mi-kánáá pááq ínaq

aúgemma anóná-anon-aimma

Ítíráaeo-wayukagaraq Yúta-wayukagaraq

téite ónúnatae.

⁹ maamin-áímmá yetítaubikote

Íqtîbibake yeqtí yiyáákaq yáqtoqma

yíwíqmeq kéweq maamin-áímmá téite

únna-aiqtaa íma wániye.

maami anóná-anon-aiqtabama

yeráwáqá íma matúq-matuq umá

íma yabíqma itáíq-itaiq uráápoana

yemá íyimonaraune.’ ”

téna uyátárai-nakoma tiráiyē.

¹⁰ naayó-kánáámá ánatainana aúgemma anóná-

anon-aimma Ítíráaeo-wayukate téite ónúnatae:

“ketí aúgen-amaan-aimma yirupí yiménúnama

yeqtí yúyánápí agamaránúne.

kéq kenamáa yeqtí maníkómá máenata

yeráwáqá ketí waayúkama mánoe.

máqtemma kemá yeqtúyánápí

ítama ánatatuwanoe.

¹¹ miráipoana yeráwápíké móra-nakoma
 íma móra-mora-naqa mamá aráátinimanibo
 íma móra-mora aú nabakaq mamá téna
 ‘emá uyátárai-nakoma aúyánámmá ítaao.’
 téna ítiniye.

máqtemma paá-wayukagaraq anó-kayukagaraq
 kemmá akoqnáá umá timónanoe.

¹² yeqtí kúmiq-yataakaraq kebó-yátáákáráqtábámá
 túyánámmá
 móragaraq íma ítánúne.

yeqtí táí-yataaqtabama tíyaqa kéyimine.”

téna Áánûqtu tiráiyé.

¹³ wemá aúgemma anóná-anon-aimma téna
 áqnáabaq-aikoma naayómmá aúkuraiye. máqte-
 qtataakoma mamá naayómmá aúkínana pááqya-
 kanaabi aúyokiniye.

9

*naayó mú mikákáá anó-nakoma amí-yátááqá
 maqmá waiwaakoni naaebíké ámikaiye.*

¹ áqnáabaq anóná-anona Áánûqtuma tiráiyé.
 ámáan-aikoma monoq-ámáán-áíqtábámá anó-
 monoq-naqtaba Áánûqtunopaqtaba íténa tiráiyé.

² anón-owa-namma umá yaúmakaae. móra anó-
 namma aráqmata-naupaqa wáqe-uraiye. mipí aokaq-
 yátááqá ókáráq yaaregáráq aáwakaraq Áánûqtuma
 áméma wáqe-uraae. mimórá aráqmata-naupaqa
 “paábaq Áánûqtuqtaba” téta tirááe.

³ anó-tabaraabe min-aráqmátá-náúpákáráq
 móra pááqyan-araqmata-naupakaraq aúkápimma

wáqe-uraiye. mi-pááqyámmá “aati-aatimá paábaq Áánûqtu wenamáaqtabae” téta tirááe.

⁴ mipí ákûq-umumma í-yááregáráq Áánûqtuni anóná-anon-aimma óqtan-anaakaraq íráqô-kaapaa-anagaraq mûtûq-aayapa yawááq umá ánáákumakae. kêtibi kaumo-yátááqá wáqe-uraae. minnâ íráqô-kaapaa-tapepimma wíyôpaken-aawaqa Áánûqtu Mótetimma ámitana Éroni yátágoma wekác árumma utamá ána yaitana kaayaq-óqtá-kánnáábí Móteti agatáiyé.

⁵ ketímûraaqa íráqô-kamma Áánûqtunopake yirááténa yeqti yááyakoma ámûraaqa kúmiqa paá umáyíkaraipaqa yaí káqmareta móra-mora umá máqe-uraae. maami-káqá mûtûq-aaimma íma timá ámiqma ánataraiye.

⁶ mi-qtátááqá yokaa-yokaa uráitana anó-monoq-wayuka oqta-áwáátáq-náúpáqá aati-aatimá monoq-máyáiyátábá uyákéberaae.

⁷ mú mikákáá anó-monoq-nakoma wenamáa naaúnurapaq kanaaráq uyákéberaiye. máqte-karitimaatima kímora-yupaa wemá uyábékéna naaégáráq maména maami amuq-yatááqá Áánûqtukaq ámikaiye. miráuma aarawaatí kúmikaraq wení kúmikaraq paá umáyikaniye.

⁸ mûtûq yokaa ínôqtaba Áánûqtuni Aágoma kétiraatiye. anón-owa-namma wení mayaígáráq paá wáimma Áánûqtunopakaraq íma agaro umá oqtamá ítaiye.

⁹ maamin-ówá-mónóq-námmá awaaméqá maa-kánááyábá nóinaq tiráátiniqtaabiyo? minnâ káqo-kaqo-kamma ikámma Áánûqtukaqa ámiqtukaiqtaba

káqo-qtataaqa agayétama íma yetirummá mamá kanaaráq yokaa ínoe.

10 maamirá-qtátááqá aáwaqa néta nommá néta aiyábámá nommá peréta iyábámá paá ámáamma wááe. mirái-yataaqa naayón-ámááqtábámá waitata Áánûqtu anaaékaq íraqômma uyátá-maqma-amma waékaiye.

Ítu Káríqto keqtááyábá naaemá ámikaiye.

11 Ítu Káríqto wemá íraqô-qtataaqtaba íbêqa wenókáá máena mú mikákáá anó-monoq-nakoma minnýaba kukaiye. árain-owa-namma wemá kéena uyátá-maqma anóne. waayúka iyáánapo íma tarôq urááe. maa-márábí tarôq í-yátááqá íwaimanibo árai-monoq-naupare.

12 Ítu Káríqto Áánûqtunopaqa uyábéráima kímora-taoqa máqtemma keqtááyábá uyábékuraiye. méme-naeagaraq purumakaa-nááégáráq ímataibo ímiye. wení naaegómá wenamá maténa ketáái kúmiqa mamá yauwéqma matúq-matuq umá máiyaba ti-wiránîqtae.

13 naayóbáqá mémegoni naaegáráq puru-makaakóní naaegáráq purumakaakón áráaqa irábí agáyáawana wení kaitogoma waayúkabaq popoq umá waayúkati paákaq yúmá tete umáyikena

14 ááqibo íbêqa Ítu Káríqtoni naaegómá tirunóbáqá mú mikákáá anómma tete kéiyé. Ítu Káríqto táí-yataaqa wepí íma wáitana Áánûqtun Aágoma matúq-matuq umá kémaitana wení akoqnáama ámikaipoana Ítuma wenaúmá Áánûqtukaq amí-yátááqá mútûq pááq umá mái-yataaqa ámikaiye. ketáái mayaímá íma

Áánûqtunnama wáitana minnýaba wení naaegómá ketirutáá kéiyē. miráinaqtaa mayaímá paá máena-Aanqtun-opake kanaaráq mayánátae.

Ítu Káríqto wení naaegómá aúgen-anona-anona mamá akoqnáá kéiyē.

¹⁵ Ítuma wení naaegóbóana aúgen-anona-anona wenôpake pááq uráiyē. miráuma yaímma náayuwabi Áánûqtu yááyarai-yuma wení matúq-matuq umá mái-waaróqa akoqnáá umá tétama yemá kanaaráq mayánoe. Ítuma puyéna waayúkama yeqtí táwî-yataaqa aménáápáqá naayón-ánóná-ánón-áímmá pááq éna yeqtí táwî-yataapike yemmá yáínikena wakúyikaraiye.

¹⁶⁻¹⁷ ítáaro. móra-nakoma wení máqte-qtataaqa náa-taorabi amínénama wannaabí kágamaraiye. waayúkama ítátuweta min-nákómá puínata mi-kánnáámá yorautí-yátáárîq ínoe. paá máinanama íma pááq ínîmanibo anaaékaq wemá puínana mamá pááq íniye.

¹⁸ miráráá umá paá-naaegogaraq naayón-ánón-ánón-áímmá pááq uráimma waayúkama amí-wámmá ikákaae.

¹⁹ naayóbáqá Móteti waayúkama ámáan-aimma timá-yimena purumakaakóní naaegáráq nokáráq popoq umá ákû-ayaunapogaraq tipí-típigoni karogaron-áyáúnápógáráq yamátuwena ámáan-aikokaraq waayúkagaraq yemmá popoq umáyíkaraiye.

²⁰ miráuma tiráiyē: “naaenápó anóná-anon-aimma Áánûqtu maamin-áwááméqá waqmá mamá akoqnáá íniye.” téna Móteti tiráiyē.

21 mimórai q umá Móteti naaegógáráq owá-nákáq máqte-monoq-yataakaq popoq uráiyē.

22 ámáan-aikaq taígani-qtataaqa naaenápó mamá kuyúqtukaiye. naaegómá wenamáa aqtímena kúmiqa mamá Áánûqtu yuwéna awikáqtukaiye.

Ítu Káríqto wenamáárîqa ketáái kúmiqa kémaqtuwaiye.

23 kuyúqtuwaiyaba maamiráuma amí-yátááqá naaegógáráq umáqtukaamanibo mirái-qtataaqa paá amammá árai-qtataaqa Áánûqtuni márûkaq wáiyē. Áánûqtuni márûkaq-yataaqtabama uyátá-maqma íráqômma amí-yátááqá ítama aónaraiye.

24 ketáá itánátae. Ítu Káríqto aokaq-náúpáqá waayúka íumakaa-naupaqa árai-nakoni amakaqa uyábékaimanibo Áánûqtuni márûpaqa wenamáárîq uyábékaiye. uyábékēna íbêq-kanaama wemá Áánûqtunopaqa keqtááyábá itó-uma máiyē.

25 Íbaru-wayukati mú mikákáá anó-monoq-naqa naaúnarupaqa móra-tawigoni naaegógáráq mamá móra-mora-karitimaatiraq uyábékaiye. áaqibo Ítu Káríqto wenaúma netuqyaa-kánáámá wetábá íámikaine.

26 abo wemá netuqyaa-kánáámá mirá énamoena netuqyaa-kánáámá maramá tarôq urái-kanaaraq aú-aiqa mayániye. awaaraq-kánáábí ánatai-kanaama aqtórárîq kéinana Ítu Káríqto kúmiqa matuwánîpoana kímora-taoqa kuména wanaúma ikámíkáae téna yímikaiye.

27 máqte-kayukama kímora-taoqa púyonanataa Áánûqtu anaaékaq máqtemma yainániye.

28 mimórai q umá Ítu Káríqto máqte-kayukati kúmiqa matuwánîqtaba kímora-taoqa wemá wenaúma ikámikáae téna yímikaiye. marabí yauwéqma móragaraq kúmiqtaba íkuminibo wení waayúkama weqtábá awé umá máraiyana kumma yiwirániye.

10

naayóbáqá amé-wao-qtataaqa Áánûqtukaq anó-monoq-wayukama ámiqma kúmiqa íma kanaaráq maqtukááe.

¹ naayón-ámáámmá Mótetini-kanaama árain-amaanakoni amakáá umá pááq íniqtaba min-ámáákóní mayaímá íma ánataraiye. mórai q umá taítawaa-wamma ikámma Áánûqtukaq ókara-okara umá máqte-karitimaatima ámitana naayón-ámáákómá íma aarawaamá mamá mútûq arupú umá pááq umá ánatanoe.

² aaqáo. ámaákoma íma mútûq arupú éna pááq umá ánataginata íma óqa amí-yátááqá agayánoe. abo waayúkama yeqtí kúmiqa paábaq koínata agaéyátábá íma íyapimma pááq ínatamoetama máqtemma taítawaa-wamma ókara-okara íma agamá ámiqma ánataginoe.

³ máqte-karitimaatima amí-yátááqá kágayaawana yeqtí kúmikoma paá yaákaq kéiyé.

⁴ mémegoni naaegógáráq purumakaakóní naaegógáráq kúmiqa íma kanaaráq maqtuwánoe.

⁵ miráitana marabí kuména Ítu Káríqto Áánûqtuma timá ámikaiye:
“emmá amí-wámmá agayaí-yááréráq
agamá amíyábá kúmiqa kématuwaiqtaba

emmá íkákaiye.

móra aúma yokaa umá tímikaiye.

⁶ missing?

⁷ abo ké mirá téq kétune.

‘Áánûqtuo, emá nóinawabi tiráánaiq ónááq

minnýaba kukáune.

mi-kátáámá naayón-ámáán-áímmá

agamatá-kánnáábí keqtabá tiráimma

miraráa umá kemá máeq mirá kéune.’ ”

téna Ítu Káríqto Áánûqtumma timá ámikaiye.

⁸ áqnáabaq tiráiyé: “taítawaa-wamma ikámma amí-

yátááqá agayaí-yakaraq máqtemma taítawaa-wamma

amí-yátááqá agayaí-yááréráq améta kúmiqa

matuwaíyábá emmá íkákaiye.” téna tiráiyé. ááqibo

naayón-ámáápí “ámikai-kamma agáyáaro” tiráiyé.

⁹ anaaékaq ókaraq téna: “nóinawabi tiráánaiq ónááq

minnýaba kukáune.” téna tiráiyé. miráitana

Áánûqtu naayóbáqá ámikai-kamma paábaq yuwéna

mamá Ítu Káríqtoma kímora amí-yátááqá aúgeniq

uráiyé.

¹⁰ Ítu Káríqto Áánûqtukaq téna “nóiqtababi tinnamá

mirá-onune.” téna tiráipoana wenaúma ámiqma

minnýabae téna ketáái kúmiqa kímora-taoqa maq-

tukáiyé.

Ítu Káríqtoma kúmiqa kanaarác maqtukáiyé.

¹¹ Íbaru anó-monoq-wayukama máqte-tupaama

mayaiyátábá kéeta taígani-taoqa amí-yátááqá

Áánûqtukaq kámebo maa mirá umá amí-yátáákómá

íma kanaarác kúmiqa maqtukáiyé.

12 ááqibo Ítu Káríqto kímora-taoqa íráqô-qtataaqa ámiqma kúmiqa matúq-matuq umá matuwéna Áánûqtuni ayáánurapaqa maraq máqe-uraiye.

13 mibáqá wé awé umá maínana Áánûqtu wení namuro-wáyúká mamá aítauqa aménáápáqá yíkaraiye.

14 kímora amí-yátááqá wemá aarawaamá yeqtí kúmiq-yataaqa matuwéna yemá mútûq arupú umá paá ánatayikena Ítuma uréna miráumaraa matúq-matuq umá yeqtí kúmiq-yataapike kéwakuyikaiye.

15 Áánûqtun Aágoma timá abarokáq umáqtuwena áqnáabaq tiráiyé:

16 “mi-kánáámá áqnáabaq ánataginana aúgemma anóná-anon-arain-aimma yeráwáqtê maránúne. minnáe. ketí aúgen-amaan-aimma yirupí yiménúnama yeqtí yúyánápi agamaránúne.” téna Áánûqtun Aágoma tiráiyé.

17 mirá-timaqtuwena óqa mamá téna: “yeqtí kúmikaraq táwî-yataaqa okáráq móragaraq íma túyánámmá ítáyikanune.” téna tiráiyé.

18 abo Áánûqtu kúmiqa matukáipoana kúmiq-yataaqtaba ketáái agamá amé-waona-yataaqa ókaraq íma yayániye.

ketáámá Áánûqtukaq tirummá améta wení waaqókaq ónúntatae.

19 miráuma ketúnabaro, Ítuma pukáipoana naaúnurapaq Áánûqtunopaq máena ketáámá abáqtikainaqtaa kanaaráq uyáberanunatae.

20 Áánûqtunopaq aúgen-amma matúq-matuq umá máiyataba mamá pááq umá tabaráábebi

yarótámaraa umá keqtáá tímikaiye. wenaúma tabarááberaa umá wáíye.

²¹ ketáái mú mikákáá anó-monoq-naqa Áánûqtuni waayúkama kényabiyepoaqtaa

²² ketáámá agaemá tirunóbáqá íma wainaqtaa árainmma tirummá améqtaa ketáái araaqtáma íwái-nokaraq tete umátuweqtaa maamin-áwááméq-yátáákáráq Áánûqtunopaq waaqókáq ko mánátae. aúyánámmá ámiqma weté awé-í-yátááqá akoqnáá umá ógiqma wenôpaqa ko mánátae.

²³ Áánûqtu itáiq-itaiq umá yabi ínîpoana wení árain-aimma yabíqma káonaunaboanataa íráqô-qtataaqa awé únna-yataaqa minnýabataa ketáá yáqtoranatae.

²⁴ ketáá wenaóna-wenaona umá yabíqma maéqtaa káqowa-kaqowamma kaayoné-yátááqá yiráátima yíwáqnaa íyábá íráqô-mayaima mayánátae.

²⁵ yaímma-wayukama oníq umá íma mórabi yorupamá miráumaraa íma mánátae. uyátárai-nakoni kanaagómá waaqókárîq kéipoana aamá tímá yokirétaa móra-akaq mirá-onatae.

ketáámá tirummá ámiqma akoqnáá ónátae.

²⁶ ketáámá Áánûqtuni árain-aimma ítareqtaamanibo aati-aatimá kebó-yátáákáráq kúmiq-yataakaraq pááq éqtaama mórama agamá amé-wao-qtataakaa umá kúmiq-yataaqa matuwánîqtaba íma wáíye.

²⁷ maaminnýababa yuwé táaqa káinaq Áánûqtuni yaináí-yátááríq éna wení namuro-wáyúkámá máqtemma anón-irabi kautínoe.

²⁸ Mótetini kanaaráq amáan-aiko téna kaayarábi kaumo-wáimô tétamo móra-nakoma amáamma

aratínnama wemmá timá móra-akaq maréta
ikáqtuwanoe.

móra-nakoma Mótetini áamáamma
mamá paábaq-paabaq ínatama íyaqa íameta
wemmá ikáqtuwanoe.

²⁹ móra-nakoma Áánûqtuni áanikoma
márúte aménáápáq yuwáinatama
wení anónnáma uyátá-maqma anómma wániye.

Áánûqtuni anóná-anon-aiqtabama
áanikoni naaegómá maan-nákóní táwî-kumiqa
matukáitana

wemá iténa “pááqyan-awiqa yéna
anón-awiqa íkéyaiye” mirá téna
maamirán-áúyánáná kéitaiyo?

Áánûqtun Aágoni kaayoné-yátááqá
wemá timá agaebí mayákaraiyo?
maamináyaba túyánápi máráaro.

móra-nakoma Mótetini ámáan-aikoma araténa
anómma anónnáma mayánímanibo
maamin-nákóní anómma uyátá-maqma
táígon-anonnama yayániye.

³⁰ min-nákómá tiráimma ketáá kéitaunatae. minná:
“anónnáma ápéqa yimí-yátááqá ketí mayaímá
wáiyé. anónnáma yeqtí meyámmá yauwéqma
yiménúne.” téna tiráiyé: “uyátárai-nakoma wení
waayúkama yainániye.” téna tiráiyé. paá mái-
Aanuqtu ayáápi yáqtorainaqtaama

³¹ minnáyaba ikatîqa ôriq umá ónátáe.

ketirutáá Áánûqtukaq ámiqma yáqtoqma maígáae.

³² Íbaru-wayukao, keráwáqtí naayó-qtátááqtabá
túyánámmá ítáaro! mi táoqa Áánûqtuni ókómmá

túyánápí tágaitana taígani-qtataaqtaba tíqtaba éq anómma tú-tiqtaba urááe.

³³ yaímma-taoqa máqte-kayukati yúrapí mamá itó-umatiketa táwî-aimma timátiketa mamá táíq umátiketa ínômanibo yaímma-taoqa aarawaatê mimórai q umá yíwáqnaa íyábá yokaa urááe.

³⁴ keráwáqá tiruqtabá ánná-naupa q máiya-kayukama keráwáqá aónéra móra uyátá-maqma íráqô-qtataa q matúq-matuq umá mái-yataa q umátokaae. miráipoata yeráwáqtí máqtemma maa-márábí wái-qtataa q aúqmayetaa timuqá maqma máqe-uraae.

³⁵ abo ikatí q íoro! anaaéka q anón-apeqa wániye.

³⁶ paá waqmá Áánûqtu wemô ínna-yataa q minnámo máena-yataa q paá miká q yáqtoqma miráiq-mirai q oro. anaaéka q wemá timá akoqná umákai-qtataa q keráwáqá mayánoe.

³⁷ Áánûqtun aúba-wannaabi téna:
“pááqya-kanaama móra-nako kumónáe
tínna-nakoma kumíniye.
páátáká kumíniye.

³⁸ ketí kateko-wáyúkámá yirukará q yúyánákará q yiméta mánoe.
ááqibo yaímma ketí waayúkabikemmo
tinaaémo umátimetama
yeqtábámá íma timuqá maqyikánúne.”

téna Áánûqtun-auba-wannaabi mirá kétiye.

³⁹ ketáámá aamá íma ítáa-kayukaraa umá íma waéqma Áánûqtunopake aúyokonunatae. ímiye.
ketáámá itáíq-itai q umá yabíqma máraananataa kuqtiwiráníqtaae.

11

matúq-matuq umá yabi-í-yátááqá

¹ Áánûqtuqtaba aúyánámmá itáíq-itaiq umá yabí-í-yátááqá minnáe. máqte-qtataaqa ketáámá Áánûqtukaq awé únnayaba íkáonauna-yataaqa ínîqtabataa awé kéunatae.

² naayóbáq-wáyúkámá Áánûqtuma matúq-matuq umá yabíyéwana Áánûqtu yeqtábámá yimuqá maqyíkaraiye.

³ matúq-matuq umá yabi-í-yátáákaráq ketáámá kéitaune. Áánûqtu maa-márágáráq wíyôkaraq wenáanapo tarôq umákaiye. miráuma íbêqa káonauna-yataaqa kanaaráq ítaa aónéwauna-yataaqnapo tarôq uráiyee.

Éboyaa Ínokiyya Nóaa

⁴ matúq-matuq umá yabi-í-yátááqnápó Êbo agamá amé-wao-qtataaqa Áánûqtukaq ámikaiye. Êbo wení amí-yátáákómá Kááinani amí-yátáákómmá uyátáraiye. matúq-matuq umá yabíkáiqtataboana Áánûqtu wenáyábámá amuqá marákáraiye. Êbo wení kateko-ááíqtábámá wení Áánûqtu wenamáárîq amuqá marákaraiye. Êbo pukuráimanibo wení matúq-matuq umá yabi-í-yátááqá ketáá túyánákáq taákaq makáunatae.

⁵ Ínoki wení matúq-matuq umá yabi-í-yátááppóana wemá waéqma káqoniq umá ípukuraiye. wemmá

Áánûqtu múte awíq-mataipoana móra-nakoma abáá-
 imanibo íkaonaiye. Áánûqtuni aúba-wannaabi we-
 qtábá Áánûqtu amuqá marakéna naayóbáq múte
 awíq-mataiye.

⁶ móra-nakoma wení matúq-matuq umá yabi-
 í-yátááqá íma wáitana Áánûqtuma íma kanaarác
 amuqá kémarakaiye. móra-nakoma Áánûqtunopaq
 wé iyábá kákaitana kaayaq-yátááqá Áánûqtuqta
 aúyánápi mayaígáae. minnáe. Áánûqtuma áraimma
 maéna Áánûqtu máqtemma weqtábá abáá íyana
 yeqtí ápéqa yimínata aúyánápi mayaígáae.

⁷ Áánûqtu Nóamma nói-qtataaqtaba páác
 íniye timá ámikaiye. Nóaa matúq-matuq umá
 yabíkáiipoana Áánûqtuni wataáma iténa wakáie.
 anón-unopi-kaare tarôq uráie. únópi-káárébi
 wemá wení aara-iyápótê uyábereta anó-nomma
 aúgípíke Áánûqtu yeráwáqá yiwíkaiye. matúq-
 matuq umá yabi-í-yátááqtábá Nóaa wenamáa
 máipoana maa-márábi-káyúkámá iyuwéna yawáác
 umá yíkaqtukaiye. Nóaa wení matúq-matuq umá
 yabi-í-yátááqtábá weqtábá kateko-kánóré Áánûqtu
 tiráie.

Áabaraama

⁸ Áánûqtu Áabaraamma ááyaitana wemá wataáma
 wakáie. wení naakumó yuwéna Áánûqtuma
 tin-áúgé-márúkác uráie. Áánûqtu aúge-naakumo
 akoqnáa umá téna aménúne tiráipoana Áabaraama
 kóuráie. wení matúq-matuq umá yabi-í-
 yátáápóana wemá waqmá náakaraq yamáune téna
 íma ítaráie.

9 min-áúgé-márúqá Áánûqtu téna aménúne tiráipaqa ko máqe-uraiye. mikáq kárágáaqa máqe-uraiye. Ááitekikaraq Yáakobogaraq owá-náúpáqá máqe-uraae. yenákámá mimórá akoqnáá árain-aimma Áánûqtu timá yíkaraiye.

10 Áabaraani anó-maruqa Áánûqtu ámûraaq-aaikaraq matúq-matuq umá ámûraaq tarôq íniye.

11 Térai Áabaraani ánáako araaqná kagéna iyápóma íma kanaaráq marákáawaniq énanibo Áánûqtu akoqnáá-arain-aimma timá-yikena iyápóma yiménúne tiráiyé. Áánûqtuni máqten-aimma Áabaraama aúyánápi ítaraiye. wení matúq-matuq umá yabi-í-yátáápóana Áabaraama abóará ayúkáiye.

12 anónuqma kágipike min-íyápómá marákáraiye. min-ánnábíké taígani Ibaru-wayukama pááq uráamma miráuma wíyókáá éta kegébaraa urááe.

13 Áabaraani ánnáma matúq-matuq umá yabi-í-yátáákáráq pukurááe. maamin-íráqó-qtátááqá Áánûqtu árain-aikaraq akoqnáá umá timá yímikaitata mi-káyúkámá íma aónaraabo pááq ínîqtaba nékaq aónéta yimuqá makááe. yúyánápi téta: “kárágáaqa ya máunatae. pááqya-kanaama maa-márábi kémaunatae.” téta yúyánápi tirááe.

14 yemá mirá-káyúkámá yúyánápi téta yeqtí árai-maruqtaba abáái-q-abaaq ommá íaonarae kéitaunatae.

15 yemá íma yeqtí naakumoyábámô yúyánámmá itétama yeqtí naakumóbáq yauwéqma kanaaráq uwínoe.

16 ááqibo uyátá-maqma-nakumoyaba abáá umá mayánéta Áánûqtuni márûkaa-nakumoe. yeqtábámá Áánûqtu íma agaé umáyikena téna yeqtí Áánûqtu

máune. yeqtábá anó-maruqa yokaa-yokaa umá yíkaraiye.

17-18 naayóbáqá Áánûqtu Áabaraama makaténa

wenáanikomma Ááíteki “ikámma
agamá amé-wao-qtataakaa uwo”

titana Áabaraama wení matúq-matuq umá
yabí-í-yátáápóana wemá yokaa éna amíné uráiyé.

Áánûqtuni akoqnáá-arain-aimma

“Ááítekipikemma taíganin-anna-wayukama máqe-
uraae” téna

Áabaraama timá ámikaimanibo

wemá yokaa-yokaa éna

wení iyápó ikámma

agamá amé-waonikaa umá amíné uráiyé.

19 aúyánápí téna “Áánûqtu ketáanikoma Ááíteki
puínabike kanaaráq itó-iniye.” mimórá-áúyánámmá
ítáiqtaba Ááíteki pukáipike Áabaraama awíkaiye.

Ááítekiyaa Yáakoboyaa Yótêbi

20 Yáakoboyaa Ítauqtaba wenaboámá Ááíteki
akoqnáá-arain-aimma waaroqá timáyikena:
“anaaékaqa yimuq-yatááqá maayáyóye.” téna
timá yíkaraiye. wení matúq-matuq umá yabí-í-
yátáápóana anaaékaqo pááq ínîqtaba kanaaráq timá
yíkaraiye.

21 mimóráíq umá Yótêbi wenáanikorata
Yáakoboma móra-mora waaroqá timá yímíqtuwena
anaaékaq pukáiyé. wení uréire íyátaráq aagebéna
Áánûqtukaq taígani íráqô-qtataaqa Áánûqtuqtaba
“tíkáiyé” tiráine. paá wení matúq-matuq umá
yabí-í-yátáápóana wenáanikoni kanaa-yúpáámá
kanaaráq “tíkáiyé” timá yíkaraiye.

22 Yótêbi wemó wení puí-kánáá awaaráq itana Ítiráaeo-wayukayaba Íqtîbîke yéta tiráíye. miráuwomaraauwo-aimma wení ayáátamma náarabi uqmá utáníqtaba tiráíye. wení matúq-matuq umá yabí-í-yátáápóana tiráíne.

Móteti

23 Mótetimo kaumo-wíyópí pááq itana wenanóboma wemmá yabírákaraae. yenáká yabíraketa aónááyamma kíinna íráqôn-iyapoma máqe-uraipoana anómma yabíkái-nakoni ámáamma inaamaí-íyápómá máqtepaq yíkamini-waigoni ámáamma íma waqmá íma ikatíq urááye. yenákátí matúq-matuq umá yabí-í-yátáákáráq máqe-uraaye.

24 Móteti múte anómo káurena wemá Péro Íqtîbî mi-márúkóní anó-naqa wení ayáámukoma Móteti wenánini ítígáae téna áaqa íkaraiye. wení matúq-matuq umá yabí-í-yátáákómá anómma aúkaiye.

25 wemá íma kúmiq-yataakaraq kebó-yátáákáráq abáá éna awaaraq-yúpáámô amuq-yatáápímmá mániqtaba kéíye. ímiye. Áánûqtuni waayúkate yeqtí yútikaraq ínîqtaba uyátá-maqma kákaiye.

26 aúyánápí ítama Metáíyaqtabama agaémô éna uyátá-maqma Íqtîbî-marabi-qtataaqa íráqômma wáqe-uraiye. miráipoana Móteti wení anaaékaq ápéqtaba mayániye.

27 wení matúq-matuq umá yabí-í-yátáápóana Móteti Íqtîbîpake koéna anómma yabíkái-nakoma áyamma umákáiqtaba íma ikatíq uráíye. íma ko yauwéqma íniye. Áánûqtumma wenamáárîq aonarenaboana uráíye.

28 naayóbáqá Móteti kótai-kanaagoni aammá wení matúq-matuq umá yabi-í-yátáápi tiráiyē. Ítiráaeo-wayukama naaemá oqtaráq popoq umákaiyanama puí-káqtó-nákómá Áánûqtunopake yeqtí áqnáabaq-aanikomma íkaminiye.

29 aaq iráqma-taoqa Ítiráaeo-wayukama anó-karogaro-nomma káqnáma kokoq umágitata matúq-matuq umá yabi-í-yátáákáráq aqtamá kóta-maqtuweta kówana yetinaae waqma ommá Íqtîbi-wayukama aqtánaae temánibo nokómá mamá yawááq-umaqtukaiye.

30 Ítiráaeo-wayukati matúq-matuq umá yabi-í-yátáápóana Yériko-tiqa yawarápama kumá-uraiye. abapaké kaayaq-yúpáámá Ítiráaeo-wayukama yaútu-yautu umá uréire owana yawarápama kumá-uraiye.

31 móra-taoqa mórama aakaq-nóinímmá Aréaabi timá-yimi-kayukama Áánûqtuma íkewarai-kayukama yíwáqnaa umá yíkaraimanibo wení matúq-matuq umá yabi-í-yátááqtábábóana Áánûqtuqtaba íma ítaraa-kayukama yeté íkakaae.

32 ókaraq ténú? Akítianiqtabama Pérakiqtabama Táámutoniqtabama Yépataaqtabama Tébitiqtabama Táámuyoqtabama aamá itai-wáyúkáyátábá óq-wataagoni kanaamá íma wáiyē.

33 taígani-marukaq ááiqá éta
yeqtí matúq-matuq umá yabi-í-yátáápóana
ááiqtaba uyátáraae.
kateko-ámmá wakáápoata
Áánûqtuni íráqô-qtataaqa
wení akoqnáá-arain-aikaraq timá yímimma

yemmá matááe.

arááyakoni óyauqa aúyaqtuweta

³⁴ iramá putíqtuweta

waqtáámmá yigaibánôpikemma yiwíkaiye.

yemá aqnúníq umá máqe-uraamanibo

yemá akoqnáa-wayukama aúkááe.

akoqnáa umá kárágáaq-wayukati ááíq-wayukama

uyátáraae.

³⁵ matúq-matuq umá yabi-í-yátáápóana yaímma

aaramá yeqtí pukáá-kayukama pukáápike

yauwéqma matááe. yaímma-wayukama yíkamoata

pukááe. Áánûqtuma anaaéma umá améta abo

yeqtí namuro-wáyúkámá iyuwéta íkoinopoata

yúyánápí téta puíyapike itó-uma matúq-matuq umá

mái-yataaqa uyátá-maqma mayánoe.

³⁶ yaímmama yimíqmíq-áímmá yeqtí namuromá

kéteqtaba matéta ánná matááe.

yaímmama ánná atáá-ataa umá

ánná-naupaq yíkaraae.

³⁷ káqomma óqtatama iyaabóma yíkameta

waqtáánápó yigaibamá ábákaa q urááe.

tipi-típigoni áuwaratigaraq

mémegoni aúwaratigaraq kéyauteta

ánnábi kémaae-kayukama

yú-aiqa kémayaa-kayukama

otaammá kuyíkaraa-kayukama máqe-uraae.

³⁸ yemá mú mikákáá íráqô-kayukama

maa-márábí káyúkáráá íuraae.

kaqmáápakaraq anubakarácq uréire kéeta

muriánóbákárácq kekoq anóbákárácq

mipí yúwataae.

39 abó! náaraq kanaawaq yeqtí matúq-matuq umá yabi-í-yátááqá wáqe uráiyô! ááqibo Áánûqtuni íráqô-qtataaqa akoqnáá-arain-aimma timá yímikaitata yemá ímataae.

40 Áánûqtu káqon-augen-auyanamma keqtaáyábámá mamá pááq uráipoana maami itaí-wáyúkámá naayóbáqá kémaeta ketáágáráq mûtûq pááq umá ánataginoe. Áánûqtuma wenaúgen-auyanamma miráuma wáiyee.

12

Ítuma túyánámmá amétaa miráráá ketáá ónátae.

¹ ketáá nôraq kéuno? maami-áaráwáámô naayóbáqá máqe-uraama yeqtí áaimma paá keqtaábáq ôriq umá taígani-kayukama ikúma yaútuma konnákáá kéoe. máqte-qtataakogaraq wéyáwé umágitana kúmikogaraq yáqtoqma yatítínaraimma maami-qtátááqá paábaq koíno. ketáái tíyaqa yáqtoqma akoqnáá éqta uyaatí-yátáápíké kúmiqtabama uyátáananataa páátákáá uyátá-maqma ónátae.

² Ítu Káríqtoqaa túraqtaa karáqma arupú umá minnáyaba ónátae. ketáái matúq-matuq umá yabi-í-yátáákón áaimma áaipakaraq aqtóbákáráq Ítuma máiyee. kaapaq-yámá yínipoana íma ayúkuraiye. ímiye. Áánûqtuni amuq-yatááqá anaaékaq mayánipoana wemá kaapaq-yáráq agaemá íyéna aúyánápi ítaraiye. íbêqa Áánûqtuni ayáánurapaq wemá maraq máiyee.

Áánûqtu ketáámá áyámma umátikenataa arupú-amma tiráátiraiqtaae.

³ itáaro. kúmiq-wayuka wemmá awáákéta aíqa mayámíkaamanibo Ítuma wení matúq-matuq umá yabi-í-yátááqá Áánûqtutaba uyátá-maqma anómma ayúkáiye. Ítumma túyánápí maréra aqnúnîq éra íma yuwaaro!

⁴ keráwáqá kúmiqtaba ááiqa ománibo min-áíqtábámá keráwáqtí naaegómá íma kukáiye.

⁵ Áánûqtu mamá timá akoqnáá ámiqma keráwáqá mi-kátáámá tiwikarâô? Áánûqtu nóinabi máqtemma wenáanimaaaqa maaminnáyaba timá tímikaiyo?

“ketáanimaaro,
uyátárai-nakoma táígoniq umátikena
yíkaniqtaba atéráaro!
emmá aáqa yoráinayaba
íma komá yamátuwe kóaa!

⁶ aúyánákáq itaao.
uyátárai-nakoma maa-káyúkámá
náayubi táígoniq uráamma
mamá arútáyikena
yeqtábá ôriq umá kákaiye.
máqtemma wenáanimaaaqa tebûqa yíminiye.”
téna tiráiyé.

⁷ keráwáqá yabíqma akoqnáá éra Áánûqtuma ayuwáiyana keráwáqtôpaq yíno. keráwáqtí tú-tiqa wáitana Áánûqtu wenáanikokaa umá mamá kárutaiye. máqtemma yiboámá yeqtí yáanima mamá kárutaiye.

⁸ móra-iyapogoma aboámá íma táígoniq uráamma arútáyikaraune ténama wemá árain-aanima íma máamanibo aguyáán-iyapoma máiyé.

9 ítáaro! ketáái marabí-kétibótáá ketáámá táigoniq únnayabataa mamá kárutatikaawaqtaa yeqtiwîqa múte kényayunatae. aágoni aboámá wenaménáápáq uyátá-maqma ôriq umá mánátae. abo wenôpake matúq-matuq umá mái-yataaqa kémayaunatae.

10 paá pááqya-kanaama keráwáqtí marabí-kétibótáá táigoniq únnayabataa mamá kárutatiketa yetáákaqa katekoîq kéoe. ááqibo Áánûqtu ketáái íráqô-qtataaqtaba tíwáqnaa umáe kéuiye. wení aokaq kateko-yátááqá keqtaáyátábá akáinana yainánipoana wemá keqtaámá táigoniq umátikenataa mamá kárutatikae.

11 ketibotáá táigoniq umátikenataa mamá arútátikanipoaqtaa mi-kánáaráqá timuqá ikémaraunatae. ááqibo anaaékaq arútáyikai-kayukama kaayoné-ápéqá mayéta yetí kanaaraqá kateko umá mánoe.

ketáa tiyáátama kumá akoqnáá ónátae.

12 keráwáqtí tiyáamma akáginaq múte arútáaro! keráwáqtí tiraayumá yátaginaq akoqnáá oro!

13 aammá arupú umá oro. miráinata waayúkama yiraayumá yátágina-yuma aapaké íma waeránómanibo mamá atóbanoe.

14 máqte-kayukate kaayoné-yátááqá abáá oro. kateko-wáyúkámá mamá ayúboro. kaayoné-yátáákáráq kateko-yátáákáráq maaminnâ íyoreq uyátárai-nakoma íma kanaaráq aónanoe.

15 móra-nakoma Áánûqtuni íráqô-qtataapike waékiyabama atéráaro! móra-nakoma ikaaqq-ánáyúkáá waayúkabi uwaaq-yátááqá mamá ayubiyábá atéráaro!

16 Étáu pááqyan-aawaqa mamé iréna wení áqnáækoni waaroqá aboánôpake máqtepaq meyanîq uráiyé. Íbaru-wayukao, keráwáqtí áqnáækoni waaroqá Áánûqtunopake pááqya-qtataaqtaba íma wanamí-kenami oro. Étáu uráinikaa íoro.

17 túyánámmá ítáaro. anaaékaq Étáu wenábóání waaroqá móragaraq ákáraimanibo wenaboámá káubiq éna íamikaiye. wemá miráiqtaba íma kanaaraq waéqma ibiqá ôriq umá yáráimanibo áqnáækoni waaroqá íma kanaaráq matáiyé.

ketáámá íráqôn-anubaqa áwîqa Tááíoni yaayáqinoe.

18 keráwáqá ánekuqma Tááíoni-anubaq Ítiráeo-wayukaraa íma ya áíkutaae. aokaq-ánúbóata waayúkama íanekuinoe. Tááíoni-anubaq iragáráq kumayukómá aabutámmá auréna tutúwáá aqa yéna abotáyákáráq

19 wíyonaaraa-aagaraq móraiqtaba téta íma ya áíkutaae. mi táoqa waayúkama wíyon-aama kéiteta ókaraq íma itaí-yááqá yawíkáiye.

20 móra-aimma yé ítaraama mirá-uraiye: “móra-nakobi wáíwaakoma min-ánúráq ánekuiyama máqtemma óqtatanapo iyaabóma yíkamonatae.” téna min-áímmá tiráiyé. min-áíqtábá waayúka yáaqa ôriq umá karááe.

21 mi yáaqa kái-yátááqá aónaawana Móteti tiráiyé: “kegáráq táaqa kaitaqá ateqte kéune.” téna Móteti tiráiyé. íbêqa miraráá íyábá íma yagáíkuyoe.

22 ááqibo ítáaro. mi-máqté-qtátááqtábá íma ya áíkutaae. Tááíoni-anubaq paá mái-Aanuqtuma wení

márûkaqa wení Yérútáárebaqa taígani-taigani kaqtó-wayukagaraq yorupamá minnáyaba Tááíoni-anubaq yimuq-yataápike ya áikutaae.

23 Áánûqtuni márûkaq agamaréna yepáq yorupamá áikugowana Áánûqtu máqte-kayukati yaináí-náqá wenôpaqa ya áikuteta áqnáema kateko-wáyúkámá mûtûq pááq umá kánateta yetôpaqa ya áikutaae.

24 Ítuma aúkáapi-naqa aúgemma anóná-anon-aiqtaba akoqnáá umá tiráí-nakoma wenôpaqa ya áikuteta wení naaegómá popoq umá naaeráq ya áikutaae. Ítuma wení naaegón áaikoma uyátá-maqma íráqô-qtataaqa tiwíqmenataa Êboni naaegómá kótámakuraiye.

ketáá ateránatae.

25 aamá tinná-nako tinn-aimma íkéite-keite íoro. min-nákómá wenáagaraq maa-márábí-káyúkáyábá Áánûqtuma timáyikena yaímma wemmá íkéite-ikeite umá máeta íbekuraae. miráitata móra aamá tinná-nakoma Áánûqtuni márûpake tinn-aimma íkéite-ikeite umá uyátá-maqma ókaraq íbékonunatae.

26 naayóbáqá wemá téna wenáagoma maramá waráá-waraa uráimanibo íbêqa óqa akoqnáá árain-aimma tiráíye. minná: “paá íma maramá waraa ónúnamanibo maa-márágáráq yanáá-márúkáráq kímora-taoqa waráá-waraa ónúne.” téna tiráíye.

27 kímora-taoqa miráuma tiráátiraiqtaae. minná paá máqtemma tarôq urái-qtataaqa waráá-waraa umá aweqtánîmanibo tébakaq íaonaraa-qtataaqa paá wánoe.

28-29 aúge-maruqa keqtaá tiména íma kanaaraq waráá-waraa ínipoaqtaa minnýaba “tíkaiye” tenúnatae. “tíkaiye” Áánûqtukaq tinnaiq ónátae. ketáaikotaa wemá akáinaiq ónátae. ketáái Áánûqtuma anón-iraraa umá máqtemma táigo-qtataaqa kánîmma miraráá máíye. abo wenáwîqa múte yaaguyabéqtaa kaayoné umá maéqtaa nunamummá ténátae.

13

túnabakaa umá tíkainaiq umá máero.

¹ Ítu Káríqtokaq túnabakaa umá tikáinaiq umá aati-aati máero.

² túyánámmá ítama kárágáaq-wayukama íraqôniq umá naaópaq yíkáaro. yaímmama maamiráamá íyamma íma ítareta kaqtó-wayukama Áánûqtunopake yíyamma mirá-inoe.

³ ánná-naupaq-wayukama keráwáqá yeqtí aúkápikaa máéra yemmá túyánámmá ítáaro. yútiq-wayukagaraq karí-wáyúkágáráq yeqtí aúkápikaa máéra túyánámmá ítáaro.

⁴ ye-áúkáqá máqtemma mamá kanaa ónátae. ánáakogaraq awaikógáráq weqtábá-weqtaba yabíqma matúq-matuq umá ónátae. anu-ánû uréire étamo ye-áúkáqô yainéta íyamma ápéqa anaaékaq Áánûqtu yimíniye.

móneqtabama pááqyan-awiqa yamámiyo. keráwáqtí máqte-qtataaqa kenamáárîq yimuq-yatáapí máaro. aanibo téna Áánûqtu timá tímikaiqtae: “kenamáaraq íma tiyuwánúne.” téna timá tímikaiye.

⁵ missing?

6 ketáá árain-arutaa maéta ténátae:
 “uyátárai-nakoma kemmá tíwáqnaa í-náré.
 ké íma ikatíq ónúne.
 marabí-káyúkámá keqtábá
 nôraq kanaaráq umátikano?”
 téqtaa tenúnatae.

naayóbáqá anó-kayukati yáaimma waránátae.

7 naayóbáqá anó-kayukama Áánûqtuni watáama
 timá tímikaama minnáyaba túyánámmá itáaro.
 náaraq umá máeta puyéta uráanabiyo yauwéqma
 túyánámmá itéra yeqtí matúq-matuq umá yabi-í-
 yátááqá mimórai q umá oro.

8 énaikaraq íbêkaraq matúq-matuq umá Ítu Káríqto
 mimórai q umá maíye.

9 ókon-okomma yirááti-yataakaraq káqo-kayukati
 yirááti-yataakaraq kateko-ápiké íma yuwáiyana
 tíwíqma áwabaqa tikaíno. Áánûqtuni íráqô-
 qtataaqnapo ketáái timammá akoqnáá umá
 pááq-umaginoe. wenámáakoni íráqô-qtataaqnapo
 uyátá-maqma íráqôni q kéibo aáwakon-aimma ímiye.
 ámáamma aáwakoni ámáamma waayúkama íma
 yíwáqnaa kéiyé.

áme-wao-qtataaqtaba Áánûqtu kákaiye.

10 anó-monoq-wayukama naayóbáq agamá
 amé-wao-qtataaq owá-náúpáqá amí-yááréráqá
 matáámanibo aúgemma amé-wao-qtataaq íma
 kanaaráq mayánoe.

11 mú mikákáá anó-monoq-nakoma waíwaakoni
 naaemá aokaq naaúnurapaq Áánûqtunopaqa
 máqe-uraimma mamá uyábékena kúmiqtabama
 agamá amé-wao-qtataaq Áánûqtukaq ámikaiye.

ááqibo waiwaakoni aúma máápaqa kuru aaumépaq agatááe.

¹² miráuraaniq umá Ítuma wegaráq máápaqa kuru aaumépaq púitana wení naaenápó waayúkati kúmiqa maqtukáíye.

¹³ wemá miráurainiq umá íbêqa matáin-agaema wegaráq ketáámá Íbaru-wayukati kuru aaumépaq wemmá wáqma ko mayánátae.

¹⁴ ketáái árain-ano-maruqa maa-márábí íma wáíye. Áánûqtuni kateko-márúqá yínîqtaba awé umá máunatae.

¹⁵ aati-aatimá amé-wao-qtataakaa umá ketáá timuqá maréqtaa Ítuqtabama wenáwîqa múte yamá Áánûqtukaq ténátae. aati-aatimá Ítun áwîkaq tóyaupike “tíkáíye” ténátae.

¹⁶ íráqôniq íyábá ítiwikaaro! wenáwaqnaa-wenawaqnaa íyábá ítiwikaaro! miraráá umá amé-wao-qtataaqtaba Áánûqtuma kákaiye.

¹⁷ keráwáqtí anó-kayukati aammá wáráaro! yeráwáqá nóiqtababi tíyaniq oro. anaaékaqa yeqtí mayaímá máqte-qtataariq urááqtaba Áánûqtukaq timá-amenatae. miráipoana aati-aatimá keráwáqtí timakómá yabíkáíye. keráwáqá waráíyanama yimuq-yatáápí yabítikanoe. íma waráíyana tírummá íyéta íyabitikanoe.

nunamummá tíwáqnaa-tiwanaae.

¹⁸ keqtaáyábá nunamummá tíq-tiq oro. ketáái túyánámmá Áánûqtukaq arupúma umá wáiyaba kéitaunatae. máqte-tupaama kateko-yatááqá tíkainaiq ónúnatae.

19 mi-qtátááqá akoqnáá umá mirá-oro téna miráiyataba awaaraq-kánáábí kemmá Áánûqtu móragaraq keráwáqtôpaq wakútikaniye.

20 ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoma Áánûqtu wemmá pukáipike itó-umakaraiye. Ítuma tipi-típigoni Íráqô-kawaa-naqa ááyena wé pukáitababoana Áánûqtuni anóná-anon-aimma matúq-matuq umá umánataqtukaiye. kaayoné-yátááqtábá Áánûqtu máena

21 máqtemma Íráqô-qtataaqa wení aúyánáqtábá íyamma kanaaraq timíniye. Áánûqtu Ítu Káríqtonapo keqtáábímá máqtemma Íráqô-qtataaqa akáinaiq íniye. Ítu Káríqtoqaq Áánûqtuni tágama-yataaqa matúq-matuq umá wáíye. miráuma waíno.

yaímma-aqto-aine.

22 ketúnabaro, maamin-áípíké akoqnááma mamá awé umá ítama oro. maamin-áúbá agatáuna íma ayáqtááq-aubae.

23 kemá timá-timena kéune. ketáái tíbâqa Tímoti ánná-naupake ayúbákaawana abo awaaraq-kánáábí yínakama ketê máinaqa keráwáqá ko timónayuye.

24 keráwáqtí anó-kayukagaraq Áánûqtuni waayúkagaraq yeráwáqá ketí watáa yímero. Ítari-wayukama keráwáqá yetáama timá tíkaraae.

25 Áánûqtuma wenamáakoni íráqô-qtataaqa keráwáqtê waíno!

áúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84